

Israël laat zich overrompelen

Zowel in 1973 als in 2023 overrompelden vijanden onverwachts Israël. Hoe is dat mogelijk bij een land met een goede inlichtingendienst en een sterk leger?

Op die fatale ochtend van 6 oktober 1973 rolden Syrische tanks binnen op de Golanhoogvlakte. Het Egyptische leger stak het Suez-kanaal over. Israël wachtte de zwaarste oorlog na zijn oprichting in 1948.

Het succes van de Zesdaagse Oorlog in 1967 had Israëliërs het gevoel van onoverwinnelijkheid gegeven. Israël veroverde toen in korte tijd de Sinaiwoestijn op Egypte, de Westelijke Jordaanoever inclusief Oost-Jeruzalem op Jordanië en de Golanhoogvlakte op Syrië. De gedachte was dat de Arabieren de vernedering van 1967 nooit te boven zouden komen. Ze zouden de wapens niet hebben en het lef niet hebben om een oorlog te beginnen.

Door dit waanidee negeerde Israël de rode lichten. En die waren er. De Sovjet-Unie had Syrië en Egypte wapens geleverd. In de herfst van 1973 had koning Hoessein van Jordanië, die op dat moment ruzie had met Egypte en Syrië, in het geheim premier Golda Meir ontmoet en haar gewaarschuwd dat die landen oorlog wilden voeren.

Zelfs toen Syrische en Egyptische troepen naar het front trokken, bleven Israëlische inlichtinganalisten denken dat de kans op oorlog klein was. Toen het al te laat was – de avond voor de aanval – gaf Israëls meesterspion in Egypte, Ashraf Marwan, de secretaris van Sadat en Nassers schoonzoon, door dat Egypte zou aanvallen.

Bevolking vast

Toen de aanval plaatsvond was het Jom Kippoer – de Grote

Verzoendag, de dag waarop een grote meerderheid van de bevolking vast en zich in de synagoges verzamelt. Op die dag zijn er geen radio-uitzendingen en de luchthaven is dicht. Het oproepen van de reservisten zou volgens Syrië en Egypte lang duren. Maar het nieuws verspreidde zich als een lopend vuurtje. Reservisten verlieten de synagoges en ze bereikten – dankzij de lege wegen – hun eenheden snel. Aanvankelijk leek de situatie hopeloos. Zowel aan het noordelijk als aan het zuidelijk front stonden de Israëlische militairen tegenover een grote overmacht van bijna tien keer zoveel tanks. Israëls luchtmacht was niet zo sterk meer als in 1967. De gevechtsvliegtuigen bleken niet opgewassen tegen de nieuwe luchtdoelraketten die de Russen aan Syrië en Egypte hadden geleverd.

In het noorden rolden Syrische tanks de Golanhoogvlakte op. In de Sinai slaagden de Egyptische troepen erin om de Bar Lev Linie te verpulveren. Dat was een keten van militaire bolwerken die Israël aangelegd had langs de oostelijke oever van het Suezkanaal.

Het doel van de Egyptische president Anwar Sadat en de Syrische president Hafez Assad was gebieden terug te veroveren die Israël in de oorlog van 1967 had veroverd. Sadat dacht aan 10 kilometer land en talrijke Israëlische gesneuvelden. Dat zou internationale druk op Israël veroorzaken en het doen terugtrekken naar de grenzen van 1967. Bovendien ging het Sadat erom 'de eer' terug te winnen, die Egypte was verloren in 1967 toen Israël de Egyptische luchtmacht vernietigde en de Gazastrook en het schiereiland Sinai bezette. Maar de meerderheid van de Israëliërs geloofde dat de vijandelijke legers van plan waren de Joodse Staat te vernietigen. Defensie-minister Moshe Dayan wilde zelfs publiekelijk verklaren dat Israël 'de derde tempel' (de staat) kon verliezen. Meir verbood hem dat te zeggen. Meir verzocht de Amerikaanse president Nixon om wapenleveranties en hij keurde die goed.

Vallei van de tranen

Gelukkig voor de Israëliërs liep de opmars van Syrië en Egypte vast. Het was een tankbataljon van Avigdor Kahalani die de Syrische tanks wist tegen te houden in wat later de *Vallei van de tranen* zou heten. Op de vierde dag, toen hij versterkingen kreeg, begonnen zij de Syriërs terug te slaan.

Toen de Egyptische pantservoertuigen bij de Mitlapas kwamen, bevonden ze zich buiten de bescherming van hun eigen raketten en vliegtuigen. Daardoor werden ze het doelwit van Israëlische bommenwerpers, die tientallen tanks en andere pantservoertuigen in vlammen op deden gaan.

Generaal Ariel Sharon deed een meesterzet door het Suez-kanaal over te steken met zijn 143e pantservedivisie. Daardoor kon het Israëlische leger het Derde Egyptische Leger, dat het Suez Kanaal was overgestoken, omsingelen en met vernietiging bedreigen. In Syrië bedreigde de Israëlische artillerie Damascus. Op 24 oktober werd onder druk van de Verenigde Naties een staakt-het-vuren bereikt.

Agranat Commissie

Na de oorlog zette Israël de Agranat Commissie op om de tragedie van het verlies van 2378 soldaten te onderzoeken. Na de publicatie rolden militaire koppen – en Meir nam ontslag. Wie won de oorlog? Syrië verloor. De poging de Golanhoogvlakte terug te veroveren liep op niets uit. Sadat was van mening dat Egypte had gewonnen. Zijn opinie was gebaseerd op de eerste dagen van de oorlog en niet op de laatste. Sadats geloof dat de schande was weggenomen, stelde hem in staat vredesonderhandelingen te beginnen. Hij en Israëls premier Menachem Begin sloten in 1979 een vredesverdrag dat een jaar later inging. Dat was het belangrijkste politieke gevolg van de oorlog. Israël ontruimde de Sinai. Vrede was een groot goed waar beide landen baat bij hadden.

Megaterreur in 2023

In de vroege ochtend van 7 oktober 2023 – dus 50 jaar na de Jom Kippoeroorlog – leek de geschiedenis zich te herhalen. Terroristen van Hamas en Islamitische Jihad schoten militaire posten kapot, vielen Zuid-Israël binnen en richtten een gruwelijk bloedbad aan. Ze doodden 1400 burgers en soldaten en ontvoerden er meer dan 200, inclusief buitenlanders.

Generaal Sharon tussen zijn troepen aan de overkant van het Suezkanaal (foto: GPO)

Tanks op de Golanhoogte, achtergelaten door het Syrische leger (foto: GPO)

Opnieuw waren er inlichtingen geweest en opnieuw schatten inlichtinganalisten die onjuist in. Toch zijn er belangrijke verschillen met 1973. In 2023 is de blunder groter. In 1973 zagen politieke en militaire leiders de aanval aankomen, alhoewel het toen al te laat was. In 2023 is de overrompeling totaal.

Een ander verschil is dat Israëls leger in 1973 de strijd uitstreed aan het front – ver weg van bevolkingscentra. Nu zijn burgers de dupe. Israëls burgers krijgen te maken met terreuraanvallen en raketbeschietingen. En als het leger de terroristen van Hamas en Islamitische Jihad bestrijdt, vallen er Palestijnse burgerdoden in Gaza.

Gevolgen

Wat de gevolgen zullen zijn van de 2023 oorlog is moeilijk te voorspellen bij het schrijven van dit artikel. Een mogelijkheid is dat de strijdende partijen onder internationale druk en met de hulp van derden akkoord gaan met een staakt-het-vuren zonder verdwijning van Hamas. Dan is het volgende, nog ernstiger, conflict een kwestie van korte tijd.

Een gunstig scenario zou zijn dat met de hulp van Arabische landen en de VS de Palestijnse Autoriteit weer aan de macht komt in Gaza. In 2007 pleegde Hamas daar een staatsgreep. Nog een ander scenario is mogelijk en – mijn inziens – waarschijnlijker. Dat is dat de rechtse partijen in Israël nog sterker worden, de haat onder Palestijnen tegen Israël groeit en de situatie voor de Palestijnen uitzichtlozer wordt dan ooit. Een toenemend aantal Palestijnen – vooral jongeren en beter opgeleiden – zullen dan proberen Noord- en Zuid-Amerika en Europa te bereiken.

Ten slotte: het conflict kan uitzichtloos lijken zodat meer mensen tot God zullen roepen. Dan kan er een geestelijke doorbraak komen waar veel gelovigen naar uitzien. «

Israëlische troepen zoeken dekking voor Syrische vliegtuigen (foto: GPO)